

# سنجھ سویل

محمد فرید

ہندکو ادبی سنگت ایسٹ آباد

---



سلسلہ نمبر ۴

۱۹۸۷ء

ہندکو ادبی سنگت ایبٹ آباد

، شہر

نیاز پاشا جردون

پرنٹر

ہزارہ پرنٹنگ ورکس باغ جناح ایبٹ آباد

مطبع

قیمت ۲۵ روپے



بال چراغِ عشقِ دا میرا روشن کر دے سیناں  
دل لے دیسے دی روشنائی جاوے مچ زمیناں  
(بیف لک)

میاں محمد بخش دے ناں

## فرید۔ مست قلندر شاعر

ہندکو ادبی سنگت دے اشاعتی سلسلے دی چوتھی کڑی 'سنجھ سوہیل' دی شکل پنج سامنڑیں پئی آندکیا اے۔ ایہ محمد فرید دے کلام دا مجموعہ اے۔ اس کتاب دی اشاعت نال ہندکو دے ادبی قدربت کو ہور اچھالا تھا سہی۔ خدا دا لکھ لکھ شکر اے کہ ہندکو انٹرنیٹ ادبی نئے اظہار کا صلاحیتاں ہزار کا میا بی نال اچت کر رہی اے۔ فرید کو شاعر سہی اے ساے کارخانے تعلق دے رنگ برنگے پران نالو اکھیاں دے میلے بنڑ گئے۔ نشی رکھسو محمد فرید دی کتاب 'سنجھ سوہیل' ہندکو شاعری کو اعتبارتے اختیار دے کئی نظاریاں نال سچاندی نظر آندکی اے۔ محمد فرید شاعری دی باری پنج روایت دے دانڑیں راہ کے دل راضی کرنے والی ہدوت دی فصل کپدے۔ اس نے شاعری دے میدان اندر نویاں راہواں دی تلاش دی متمم کھا ہدی دی اے۔ اپنڑیاں ارادیاں دا منہ چٹا کرنے واسطے رات دیھاڑ تک کرنے دی گت کوئی اس کو لو سکھے۔ مستحان تو باز آ کے کفارہ دینڑیں دا کم اس کدے منیہ کیتا۔ ہندکو زبان دیاں لفظی خوش رنگیاں اپنڑیاں لڈتال دے حساب نال کئی کنارے کھار۔ بنڑھا دیاں نے۔ انہاں دا بوڑ زباناں دی بستی اندر ہور کسے پاسے نہ تھا سہی۔ فرید ہندکو دی شعری مٹھاس کہدیاں آپ ای منیہ چکھی۔ اس سنڑ اس کو اپنڑیں شاعری پنج سنڑنے والیاں دے فز دوس گوش بنڑھا چھوڑ پائے۔ نظم، گیت، ماہیا تے غزل ساریاں صنفال اس کوں موجود نے۔ اس کتاب پنج نظماں تے غزلاں شامل نے۔ کیوں کہ دوسیاں صنفال دا مزاج بکھرا اے۔ اوہ اپنڑی اشاعت جو گے دوئی جانی ای امیدوار نے۔

ہورال گلاں کو لو پہلے لغت دی گئی۔ فرید دا خاص شعری اخلص لغت پنج بی حسن تے خوبی دیاں مثالال دسد پائے اس دی نوت ہندکو مزاج شعری

دیاں عقیدتاں دی تصویر اے۔ بہک شعر سنڑ لو  
 گلیاں بلیاں ہونٹ نر لساں  
 ہنڑیاں اپنڑاں کھار مدینے  
 ہند کو شاعری دیاں پرانڑیاں لکھائیاں ہور اکھیاں نظمیہ عکس کسے جانی نرور  
 رکھیاں نے۔ ہر جدید نظم دا ڈاڈڑہ نظارہ ہونٹ اکھیاں بساے۔ فرید دی نظم من  
 دے تقاضے پورے کرنے پنج کسے کو لو کھٹ نیٹھ۔ فرید نے اکتے کتے  
 نظم دا خاص فکری ماسول پیدا کرنے دی سبب کوشش کیتی اے۔ دوئی گل ایہہ کہ نظم  
 دے بشکار شعری اپنڑیاں بنی پہلا تیں نال نپڑ کھدی اے۔ اس دی نظم ہند کو شاعری  
 دی تاریخ پنج اپنڑاں درجہ ضرور پر ضرور ہنڑھاسی۔ اس دی مشہور نظم "پچھل ورتاں  
 دیاں سدھراں" پچھ کجھ سلراں لکھدراں

رات دہاڑی سنجھ سویلے  
 تیریاں گلاں ، تیریاں ریتاں  
 تیرے وسطے میریاں گیتاں  
 گیتاں پنج سجا کے تدهاں  
 نچدا رہساں ، گاندا رہساں  
 تیرمی شان بدھانارا رہساں  
 نظم "خود" پنج سوچ دا اچانک بن علامت خود" پچھ بول پیا تے :  
 گھلا پسر دآے  
 پھس کے سوچاں :  
 لٹیاں ہوشاں  
 آپے اندر  
 خود آں لوڑے ،  
 خود گما کے

فرید دیاں باقی نطھان بی تھور نال پڑھنے جو گیاں نے۔ فرید کول نغزل مے پیر اتے بی  
 من موہڑیں نے۔ اوہ باقی شاعران نال قدم برقم اسے۔ فرید واہ انہاں دروازاں  
 نال لے سبھیاں ہور شاعران کو بی سیران تے پریشان کیتا داسے۔ پر خیال ہور اس دا  
 بزار فرید کول نوکلا تے اپنڑاں اسے۔ دوویاں نطھان پنج ایہہ آکھیا جیل کھداسے کہ فرید  
 کو اپنڑاں نغز لیر شاکل کھڑ تے پنج کامیا بی نصیب ہوئی اے۔ اسدیاں ریاضتیاں تے محنتاں  
 بجائی لگسن۔ ذرا اندازہ لاؤ:

سوہنڑاں روپ کمالی تیرا  
 مکھڑا پن جمالی تیرا  
 میرے دل پنج یار فریدا  
 کھاوے درد ابالی تیرا

جھتے پیر نہ اسی ماراں آنگھال ایہہ تقدیراں  
 درد آتے تہکے کھاواں آئے ایہہ انھیراں  
 گل پنج کشتی ٹنگ کے لنگھیاں روزاں اسدی گلیوں  
 نہ اسی اس منہڑ بولا لاہیا ' نہ اسی خیر فقیراں

شیشے واکھ کھار بنڑھا کے ڈاٹھہ ظلم کھایا  
 بچاں اسی پنڑوے روگئے بھد بی جٹا آیا۔

اچڑی بستی کھر دیکھنے نے  
 کنڈاں ٹنگے پر دیکھنے نے  
 اسی دے دل پنج کھر نیندہ بنڑیاں  
 لکھال جیلے کر دیکھنے نے



بھند انڑ ملی تو لاں آپے  
آپے نال پئے بولاں آپے  
کڈیاں چھوڑ پٹولے ڈٹھا  
بریاں ہو گئے سولاں آپے

کچھ نشانے والیاں کدے اصلی شے نینھ ماری  
سششت ادھ لاندے کھنگی تے ہندے کال پھڑک کے

پیار دے بوٹے اساں لائے ہودا پائیں پایا  
چھڑی اتے پھل تے آئے پر نہ لگیاں چھلیاں

رے نصیب تے بھنڑ بی رس جاندا ہے  
ٹھٹھیاں تیراں کھنڑا پھیرے پاندے

کدے دار چھلیاں کدے پار چھلیاں  
پنیاں پنچریاں سرک کنہار چھلیاں  
ستے دل آں اپنڑیں جگا نڈر واسطے  
سندھ سرنیاں توں سنگدا ادھار چھلیاں

فرید دی نزل پنج ہزار سے دی مٹی دی خوشبو ہے۔ ہزار سے نال اسدے پیار دی  
پھل کھیلی بولاں تے سکھریاں پنج چھو مدھا ہے۔ دلاں دیاں شان سنڈر فرید کو اسی پیار تے  
نلے دکھاں دی سنجھ کس سوہیل بھر اندر کھلیار نے دا ٹھنک سکھایا ہے۔

ایہہ فرید دسی غزل دسی تاثیر دانشان بنظر کے رہ گئی اے۔ کمال ایہہ اے کہ  
اس بحر دا جھ اثر سینیر شاعران کول بی نظر آندائے۔ اس بحر دے رنگ دکھو:

عشق تمہاراں نیچے کھڑے  
ترنگے موجاں کچے کھڑے

اچھی بستی کھر دتھنے نے  
کنداں ٹنگے پر دتھنے نے

تساں اچھے محل بٹھڑھائے  
ہناکے نیوں تھارے اسدے

شہریاں اچھیاں کنڈھال سیالے  
بچے نینگے تھارے اسدے

چند انٹر ملی تولوں آپے  
آپے نال پئے بولال آپے

سونہڑاں روپ کمالی تیرا  
مکھڑا چن جاملی تیرا

پتہ لگدائے کہ "سنجھ سویل" ہندکو شاعری دیاں خزانیاں پر قیمتی اضافہ اے۔  
امید کیتی جلدی اے کہ انہیں والی شاعری دے ہچے بادھیاں دکھ کچھ جی  
سنجھ سویل داسن بی ہوسی۔

اصف شاقب  
گورنمنٹ کالج، ایبٹ آباد